

In memoriam Sándorfy Kamill

Sándorfy Kamill

1920-2006

„Az olyan ember, ki ditséretes emlékezetet
hagy maga után, tovább él magánál”
(A Böltességek Könyve, Posony, 1774)

Elment a magyar spektroszkópusok doyenje, ez év június 6.-án, 86 évesen elhunyt Sándorfy Kamill, egyik legutolsó képviselője annak a tudós generációnak, amely úttörője volt a hazai nagyműszeres szerkezetkutatásoknak a kémiában. Egy nagy ívű, eredményekben gazdag, sikeres kutatói-pedagógusi pálya zárult le, amely jelentősen tovább öregbítette a magyar vegyészkutatók jó hírét a világban.

Sándorfy Kamill 1920-ban, Budapesten született, a budai cisztercita gimnáziumban érettségizett, s egyetemi tanulmányait Szegeden végezte, ahol 1946-ban avatták doktorrá „*sub laurea almae matris*”. Még ugyanabban az évben kutatói állást kapott Párizsban, s alig három évvel később a Sorbonne-on is doktorált. 1951-ben Kanadába telepedett át, ahol életének legnagyobb részét töltötte. 1957-ben a Montréal-i egyetem full-professzora, 1987-től professor emeritusa. Vendégprofesszora volt a párisi, a Rio de Janeiro-i és a nápolyi egyetemeknek, a világ több országában, többek között Kínában is működött vendégkutatóként.

Számos rangos kitüntetés birtokosa. Egyebek közt Leo Pariseau-, Herzberg- és Heirovsky-éremmel tüntették ki, 1982-ben elnyerte Quebec tartomány tudományos nagydíját, a következő évben a Chemical Institute of Canada legmagasabb kitüntetését, 1992-ben a Lavoisier-társaság legrangosabb elismerését. 65. születésnapjára neki dedikálták a Canadian Journal of Chemistry 70 oldal terjedelmű számát. A Szegedi és Pécsi Tudományegyetem és az Université de Moncton (Kanada) díszdoktora, az ELTE nevesített emlékérmének és oklevelének kitüntetettje.

Negyedszáz tanítványa szerzett vezetésével PhD-fokozatot, s közülük fél tucatból lett később egyetemi tanár. Közel háromszáz tudományos közleménye közül kiemelkedik a Weissberger szerkesztette „Chemical Applications of Spectroscopy” sorozatban, 1956-ban megjelent, s Norman Jones társszerzőségével írt kitűnő monográfia, amely az infravörös spektroszkópia kémiai szerkezetkutatásbeli alkalmazási lehetőségeiről napvilágot látott első nagyszabású munka, „alapmű”, amelyből generációk ismerték meg ezen rendkívül fontos nagyműszeres szerkezetvizsgálati módszer igen széleskörű alkalmazási lehetőségeit a kémiai kutatásban.

Kimagaslóan eredményes, sikeres kutatómunkáját nemcsak kitüntetések hosszú sora dokumentálja, de igazolják tudományos társaságokbeli tagságok, elnöki, alelnöki tisztségviselővé választása és meghívások tucatjai konferenciák és kongresszusok plenáris előadójának, tudományos bizottsági tagjának. Tagja volt a Royal Society of Canada-nak, az International Academy of Quantummolecular Science-nak, alelnöke az European Academy of Arts, Science and Literature-nek.

Tudományos érdeklődésének középpontjában a molekula-spektroszkópia, s ezen belül a rezgési- és elektron-spektroszkópia állt. Kiemelkedő szakértője volt e területek elméletének, de az elméleti kémiának általában is. Utolsó éveiben egyre inkább érdekelte az elvont, tisztán elméleti ismeretek biológiai hasznosíthatóságának kérdésköre. „A Böltességek Könyve” szellemében vallotta: „Amely tudománynak legnagyobb haszna vagy, azt tartsd jobbnak, s” (innen szabadon a lényegét újfogalmazva) azt gyarapítsd, hogy embertársaid javára légy.

Ezt a célt követte, amidőn hidrogénhidas szerkezetek elméleti kutatásából kiindulva, az aneszteziológia új elméletét dolgozta ki, s ez a téma élete legutolsó napjaiig foglalkoztatta.

Magyarságához ragaszkodott, büszke volt rá, s bár fél évszázada élt távol hazájától, beszédében, kiejtésében nyoma sem volt idegenségnek. Szoros kapcsolatot tartott a magyarországi tudományos élettel, szinte folyamatosan voltak magyar kutató-vendégei, ösztöndíjasai, s sűrűn járt haza előadásokat tartani. Támogatta és felkereste a határokon kívül rekedt magyar kémikus kollegákat, részt vett és előadott, többek között kolozsvári, vajdasági és felvidéki tudományos kémiai rendezvényeken, 1993-tól a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja volt. Fiatalabb vegyészkutató kollegáit lelkesen, önzetlenül és egyenrangú pályatársnak tekintve, megejtő közvetlenséggel, szeretettel segítette. E sorok írója becses emlékként őrzi hosszú levelét, amelyben a kezdő kutatóként véleményezésre a nagy hírű professzornak elküldött kéziratáról írt, közvetlen, baráti hangon, sok hasznos tanáccsal és bátorítással ösztönözve a pályakezdőt.

Arendkívülnagyműveltségű, nemzetközi hírutudósprofesszor közvetlen, barátságos, végtelenül szerény, szeretetre méltó ember volt. Szellemi frissességét, jó kedélyét töretlenül megőrizte. Alig egy hónappal halála előtt tele volt tervekkel, megírandó tudományos munkákról, franciaországi, kanadai és erdélyi előadásokra, konferenciákra, magyar rádióadóknak szánt hosszabb interjúkra készült, pedig a páratlanul gazdag, hat-évtizedes életművel a tarsolyában teljes joggal adhatta volna át magát a pihenésnek. De az elhivatott kutató soha sem lankadó tudományos érdeklődése, hivatásszeretete, energikus alkata nem engedte, hogy akárcsak felmerüljön benne a számára oly kedves tudománynak hátat-fordítás gondolata.

Hűségét a hivatáshoz, nem lankadó munkakedvét, szakmaszeretetét a sors könnyű halállal jutalmazta. Nem kellett hosszan tartó betegséget, szenvedést elviselnie. Boldogan távozhattott, mert, ahogy „A Böltességek Könyve” írja: „Boldog az, ki munkáját halála előtt elvégezte.” Ő elvégezte! Nyugodjék hát békében, mi pedig, akik szerettük és tiszteltük, nem felejtjük el, s emlékét, mint a magyar kémiai tudomány egyik kiemelkedő, Hazánk sok-sok elismerést, megbecsülést és tiszteletet szerző alakját, őrizzük meg.

2006 június

Sohár Pál